

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 16. juni 2025
(OR. en)

10300/25
ADD 7

Interinstitutionel sag:
2025/0162 (NLE)

AELE 53
CH 19
MI 400

FØLGESKRIVELSE

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	13. juni 2025
til:	Thérèse BLANCHET, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2025) 309 annex
Vedr.:	BILAG til forslag til Rådets afgørelse om indgåelse af en bred pakke af aftaler med henblik på at konsolidere, uddybe og udvide de bilaterale forbindelser med Det Schweiziske Forbund

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2025) 309 - Annex 7.

Bilag: COM(2025) 309 annex

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 13.6.2025
COM(2025) 309 final

ANNEX 7

BILAG

til

forslag til Rådets afgørelse

om indgåelse af en bred pakke af aftaler med henblik på at konsolidere, uddybe og udvide de bilaterale forbindelser med Det Schweiziske Forbund

AFTALE
MELLEM DEN EUROPÆISKE UNION
OG DET SCHWEIZISKE FORBUND
OM SUNDHED

DEN EUROPÆISKE UNION, i det følgende benævnt "Unionen",

og

DET SCHWEIZISKE FORBUND, i det følgende benævnt "Schweiz",

i det følgende benævnt "de kontraherende parter",

SOM ØNSKER at fremme samarbejdet til gavn for folkesundheden i de kontraherende parter, navnlig inden for forberedelse og reaktion på alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at sundhedstruslerne ikke ophører ved de nationale grænser, som adskillige EU-medlemsstater deler med Schweiz, og at et betydeligt antal personer krydser de fælles grænser hver dag, og at det derfor er af almen interesse at sikre en bedre udveksling af ekspertise inden for alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler,

SOM ER BESLUTTET PÅ at yde den mest effektive indsats over for alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler, herunder ved at udveksle oplysninger gennem fælles systemer og råde over fælles kapacitet inden for epidemiologisk overvågning,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at Schweiz' deltagelse i Unionens organer, agenturer og strukturer for forebyggelse og bekæmpelse af sygdomme samt i overvågnings- og varslingsnetværkene såvel som anvendelsen af ensartede beredskabs- og responsmekanismer til forebyggelse og bekæmpelse af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler vil forbedre sundhedsbeskyttelsesniveauet for befolkningerne i de kontraherende parter,

SOM ANERKENDER, at en bilateral aftale mellem de kontraherende parter om sundhed bør skabe et klart og solidt retsligt grundlag for samarbejde inden for sundhedssikkerhed,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at Unionen har indført mekanismer og strukturer til koordinering af forebyggelse, beredskab og indsats over for alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler, og at Schweiz' deltagelse i disse mekanismer og strukturer kan skabe gensidige fordele for begge kontraherende parter,

SOM ANERKENDER, at der ligger en gensidig fordel i at fremme udveksling af professionel ekspertise mellem de kontraherende parter, herunder gennem udstationering,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at der er indført et retsgrundlag for Schweiz' deltagelse i EU-programmer, herunder EU4Health-programmet, og SOM ANERKENDER betydningen af at fremme samarbejdet mellem de kontraherende parter om sundhedsrelaterede spørgsmål, der er omfattet af denne aftale og af aftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side om Det Schweiziske Forbunds deltagelse i EU-programmer,

SOM DELER de generelle mål for EU4Health-programmet, SOM TAGER HENSYN TIL de kontraherende parters fælles mål, værdier og stærke forbindelser på sundhedsområdet,

SOM ANERKENDER de kontraherende parters fælles ønske om at udvikle, styrke, stimulere og udvide deres forbindelser og samarbejde på området,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at et tættere samarbejde inden for alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler og Schweiz' deltagelse i Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme ("centret") vil øge sundhedsbeskyttelsesniveauet for befolkningerne i de kontraherende parter, og at Schweiz' deltagelse i centret bør omfattet et finansielt bidrag, der skal fastsættes for hver programperiode,

SOM ER REDE TIL at udforske muligheden for at udvide deres samarbejde til i fremtiden at omfatte andre sundhedsrelaterede spørgsmål,

SOM ER BESLUTTET PÅ at styrke samarbejdet mellem de kontraherende parter på de områder, der er omfattet af denne aftale, på grundlag af de samme regler som dem, der gælder i Unionen, samtidig med at deres egen og deres institutioners uafhængighed respekteres og, for så vidt angår Schweiz, at de principper, der følger af direkte demokrati, føderalisme ligeledes respekteres,

SOM ANERKENDER, at denne aftale ikke udgør en aftale på områder, der vedrører Unionens indre marked, som Schweiz deltager i,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at det imidlertid er hensigtsmæssigt at anvende de specifikke principper vedrørende institutionelle bestemmelser, der er fælles for de aftaler, der indgås eller skal indgås på de områder, der vedrører det indre marked, som Schweiz deltager i, analogt med denne aftale,

SOM BEKRÆFTER, at den schweiziske forbundsdomstol, alle andre schweiziske domstole, medlemsstaternes domstole og Den Europæiske Unions Domstol bevarer deres kompetence til at fortolke denne aftale i individuelle sager,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

KAPITEL 1

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

ARTIKEL 1

Formål

Formålet med denne aftale er at styrke samarbejdet mellem de kontraherende parter med henblik på at:

- a) beskytte og forbedre befolkningernes sundhed i EU-medlemsstaterne og Schweiz
- b) bekæmpe de alvorligste sygdomme ved at fremme forskning i årsagerne til disse sygdomme og i, hvordan de spredes og forebygges, samt ved at fremme sundhedsoplysninger og sundhedskompetencer
- c) sikre en vedvarende høj overvågning af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler på de kontraherende parters områder og koordinere deres varslingsystemer og reaktioner på sådanne trusler.

ARTIKEL 2

Anvendelsesområde

De kontraherende parter styrker og udvider samarbejdet inden for sundhedssikkerhed. Samarbejdet vedrører udelukkende følgende områder:

- sundhedssikkerhedsmekanismer til håndtering af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler
- Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (i det følgende benævnt "centret").

ARTIKEL 3

Samarbejde

De kontraherende parter samarbejder, udveksler oplysninger og samordner deres politikker vedrørende alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler ved hjælp af de mekanismer og strukturer, der er fastsat i de EU-retsakter, der er omhandlet i bilag I, navnlig Unionens overvågnings- og varslingsnetværk samt beredskabs- og responsmekanismer til forebyggelse og bekæmpelse af overførbare sygdomme. De kontraherende parter styrker deres overordnede samarbejde inden for sundhedssikkerhed, herunder epidemiologisk overvågning for at forbedre kriseberedskabet og -indsatsen.

KAPITEL 2

INSTITUTIONELLE BESTEMMELSER

ARTIKEL 4

Generelt indhold

For at garantere de kontraherende parter retssikkerhed for så vidt angår det samarbejde, der fastsættes i denne aftale, og under hensyn til de folkeretlige principper, fastsættes i dette kapitel institutionelle løsninger svarende til dem, der er fælles for de bilaterale aftaler, der er indgået eller skal indgås på områder, der vedrører det indre marked, som Schweiz deltager i, uden at dette ændrer denne aftales anvendelsesområde, navnlig:

- a) proceduren for tilpasning af denne aftale til de EU-retsakter, der er relevante for denne aftale
- b) den ensartede fortolkning og anvendelse af denne aftale og af de EU-retsakter, der er omhandlet i bilag I
- c) overvågningen og anvendelsen af denne aftale og
- d) proceduren for bilæggelse af tvister i forbindelse med denne aftale.

ARTIKEL 5

Deltagelse i udarbejdelsen af EU-retsakter ("beslutningstagning")

1. Når Europa-Kommissionen (i det følgende benævnt "Kommissionen") udarbejder et forslag til EU-retsakt i overensstemmelse med traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (i det følgende benævnt "TEUF") på et område, der er omfattet af denne aftale, underretter den Schweiz herom og hører uformelt Schweiz' eksperter på samme måde, som når den indhenter synspunkter fra eksperter fra EU-medlemsstaterne med henblik på udarbejdelsen af dens forslag.

Efter anmodning fra en associeret part afholdes der konsultationer i Det Blandede Udvalg.

På en af de kontraherende parter anmodning fører de på ny samråd i Det Blandede Udvalg på vigtige tidspunkter i fasen forud for Unionens vedtagelse af retsакten, i en løbende informationsudvekslings- og høringsproces.

2. Når Kommissionen i overensstemmelse med TEUF udarbejder delegerede retsakter vedrørende Unionens basisretsakter på et område, der er omfattet af denne aftale, sikrer den, at Schweiz i videst muligt omfang deltager i udarbejdelsen af udkastene, og hører Schweiz' eksperter på samme grundlag, som når den hører EU-medlemsstaternes eksperter.

3. Når Kommissionen i overensstemmelse med TEUF udarbejder gennemførelsesretsakter vedrørende Unionens basisretsakter på et område, der er omfattet af denne aftale, sikrer den, at Schweiz i videst muligt omfang deltager i udarbejdelsen af de udkast, som senere forelægges de udvalg, der bistår Kommissionen i udøvelsen af dennes gennemførelsesbeføjelser, og hører Schweiz' eksperter på samme grundlag, som den hører EU-medlemsstaternes eksperter.

4. Schweiz' eksperter inddrages i arbejdet i udvalg, der ikke er omfattet af stk. 2 og 3, når dette er nødvendigt for at sikre en korrekt anvendelse af denne aftale. Det Blandede Udvalg udarbejder og ajourfører en liste over disse udvalg og, hvis det er relevant, andre udvalg med lignende karakteristika.

5. Denne artikel finder ikke anvendelse på EU-retsakter eller bestemmelser heri, der er omfattet af anvendelsesområdet for en undtagelse som omhandlet i artikel 6, stk. 5.

ARTIKEL 6

Integration af Unionens retsakter

1. For at garantere retssikkerheden og ensartetheden af lovgivningen for så vidt angår det samarbejde, der fastsættes i denne aftale, sikrer Schweiz og Unionen, at EU-retsakter, der vedtages på et område, der er omfattet af denne aftale, integreres heri så hurtigt som muligt efter vedtagelsen.

2. EU-retsakter, der er integreret i denne aftale i overensstemmelse med stk. 4, udgør ved deres integration i denne aftale en del af Schweiz' retsorden med forbehold af eventuelle tilpasninger, der vedtages ved en afgørelse af Det Blandede Udvalg.

3. Når Unionen vedtager en retsakt på et område, der er omfattet af denne aftale, giver den gennem Det Blandede Udvalg hurtigst muligt Schweiz underretning herom. Efter anmodning fra en af de kontraherende parter udveksler Det Blandede Udvalg synspunkter herom.

4. Det Blandede Udvalg handler i overensstemmelse med stk. 1 ved så hurtigt som muligt at vedtage en afgørelse om ændring af bilag I til denne aftale, herunder de nødvendige tilpasninger.
5. Forpligtelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på EU-retsakter eller bestemmelser heri, der er omfattet af en undtagelse. Denne aftale indeholder ingen undtagelse.
6. Afgørelser truffet af Det Blandede Udvalg i henhold til artikel 4 træder straks i kraft, men under ingen omstændigheder før den dato, hvor den tilsvarende EU-retsakt finder anvendelse i Unionen, jf. dog artikel 7.
7. De kontraherende parter samarbejder i god tro under hele proceduren i denne artikel for at lette beslutningstagningen.

ARTIKEL 7

Schweiz' opfyldelse af forfatningsmæssige krav

1. Under den udveksling af synspunkter, der er omhandlet i artikel 6 stk. 3, underretter Schweiz Unionen om, hvorvidt Schweiz først skal opfylde visse forfatningsmæssige krav, før en afgørelse som omhandlet i artikel 6, stk. 4, bliver bindende.
2. Hvis den i artikel 6, stk. 4, omhandlede afgørelse først bliver bindende, efter at Schweiz opfylder forfatningsmæssige krav, har Schweiz en frist på højst to år fra datoen for den i stk. 1 omhandlede underretning, medmindre der indledes en folkeafstemningsprocedure, i hvilket tilfælde denne periode forlænges med et år.

3. Indtil Schweiz meddeler opfyldelsen af de forfatningsmæssige krav, anvender de kontraherende parter foreløbigt den i artikel 6, stk. 4, omhandlede afgørelse, medmindre Schweiz meddeler Unionen, at den foreløbige anvendelse af afgørelsen ikke er mulig, og begrunder dette. Den foreløbige anvendelse kan under ingen omstændigheder finde sted før den dato, hvor den tilsvarende EU-retsakt finder anvendelse i Unionen.

4. Når de i stk. 1 omhandlede forfatningsmæssige krav er opfyldt, giver Schweiz straks Unionen meddelelse herom gennem Det Blandede Udvalg.

5. Afgørelsen træder i kraft på den dag, hvor den i stk. 4 omhandlede meddelelse gives, men under ingen omstændigheder før den dato, hvor den tilsvarende EU-retsakt finder anvendelse i Unionen.

ARTIKEL 8

Henvisninger til områder

Når der i de EU-retsakter, der er integreret i aftalen, henvises til områderne "Den Europæiske Union", "EU" eller "Unionen", skal disse henvisninger i forbindelse med denne aftale forstås som henvisninger til de områder, som er omhandlet i aftalens artikel 20.

ARTIKEL 9

Henvisninger til statsborgere i EU-medlemsstaterne

Når der i de EU-retsakter, der er integreret i aftalen, henvises til statsborgere i EU-medlemsstaterne, skal disse henvisninger i forbindelse med denne aftale forstås som henvisninger til statsborgere i EU-medlemsstaterne og Schweiz.

ARTIKEL 10

EU-retsakternes ikrafttræden og gennemførelse

Bestemmelser om ikrafttræden eller gennemførelse i de EU-retsakter, der er integreret i denne aftale, er ikke relevante for denne aftale.

Fristerne og datoerne for, hvornår Schweiz skal sætte EU-retsakter i kraft og gennemføre de afgørelser, der integrerer dem i denne aftale, følger af artikel 6, stk. 6, og artikel 7, stk. 5, samt af bestemmelserne om overgangsordninger.

ARTIKEL 11

Henvisninger til, hvem EU-retsakter er rettet til

Bestemmelser om, at en EU-retsakt, der er integreret i denne aftale, er rettet til EU-medlemsstaterne, er ikke relevante for denne aftale.

ARTIKEL 12

Princippet om ensartet fortolkning

1. Med henblik på at nå målene i artikel 4 og i overensstemmelse med folkeretlige principper fortolkes og anvendes denne aftale og de EU-retsakter, der er omhandlet i den, ensartet på de områder, der er omfattet af denne aftale.
2. De EU-retsakter, der er omhandlet i bilag I, og denne aftales bestemmelser, i det omfang deres anvendelse omfatter EU-retlige begreber, fortolkes og anvendes i overensstemmelse med Den Europæiske Unions Domstols retspraksis forud for eller efter undertegnelsen af denne aftale.

ARTIKEL 13

Princippet om effektiv og harmonisk anvendelse

1. Kommissionen og de kompetente schweiziske myndigheder samarbejder og bistår hinanden med at sikre tilsynet med anvendelsen af denne aftale. De kan udveksle oplysninger om aktiviteterne i forbindelse med tilsynet med anvendelsen af denne aftale. De kan udveksle synspunkter og drøfte spørgsmål af fælles interesse.

2. Hver kontraherende part træffer passende foranstaltninger til at sikre en effektiv og harmonisk anvendelse af denne aftale på sit område.
3. Tilsynet med anvendelsen af denne aftale føres i fællesskab af de kontraherende parter i Det Blandede Udvalg. Hvis Kommissionen eller de kompetente schweiziske myndigheder får kendskab til et tilfælde af ukorrekt anvendelse, kan sagen indbringes for Det Blandede Udvalg med henblik på at finde en acceptabel løsning.
4. Kommissionen og de kompetente schweiziske myndigheder overvåger hver især den anden kontraherende parts anvendelse af denne aftale. Proceduren i artikel 15 finder anvendelse.

ARTIKEL 14

Princippet om eksklusivitet

De kontraherende parter forpligter sig til ikke at indbringe tvister vedrørende fortolkningen eller anvendelsen af denne aftale og de EU-retsakter, der er omhandlet i bilag I, eller, hvor det er relevant, vedrørende denne aftales overensstemmelse med en afgørelse vedtaget af Kommissionen på grundlag af denne aftale, for andre tvistbilægelsesmekanismer end dem, der er fastsat i denne aftale.

ARTIKEL 15

Procedure i tilfælde af vanskeligheder med fortolkningen eller anvendelsen

1. I tilfælde af vanskeligheder med fortolkningen eller anvendelsen af denne aftale eller af en EU-retsakt, der er omhandlet i bilag I, fører de kontraherende parter samråd i Det Blandede Udvalg for at finde en løsning, der er acceptabel for begge parter. Med henblik herpå forelægges alle nyttige oplysninger for Det Blandede Udvalg, således at det kan foretage en detaljeret undersøgelse af situationen. Det Blandede Udvalg undersøger alle muligheder, der gør det muligt at opretholde aftalens korrekte funktion.
2. Hvis Det Blandede Udvalg ikke er i stand til at finde en løsning på det i stk. 1 omhandlede problem senest tre måneder efter den dato, hvor vanskeligheden blev forelagt det, kan hver af de kontraherende parter anmode om, at en voldgiftsret bilægger tvisten i overensstemmelse med reglerne i protokollen om voldgiftsretten.
3. Hvis tvisten indebærer et spørgsmål om fortolkningen eller anvendelsen af en bestemmelse som omhandlet i artikel 12, stk. 2, og hvis fortolkningen af denne bestemmelse er relevant for tvistens afgørelse og nødvendig for, at voldgiftsretten kan træffe afgørelse, forelægger den dette spørgsmål for Den Europæiske Unions Domstol.

Hvis tvisten indebærer et spørgsmål om fortolkningen eller anvendelsen af en bestemmelse, der falder ind under anvendelsesområdet for en undtagelse fra forpligtelsen til dynamisk tilpasning, der er omhandlet i artikel 6, stk. 5, og hvis tvisten ikke omfatter fortolkning eller anvendelse af EU-retlige begreber, bilægges voldgiftsretten tvisten uden forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol.

4. Hvis voldgiftsretten forelægger et spørgsmål for Den Europæiske Unions Domstol i henhold til stk. 3 gælder følgende:

- a) Den Europæiske Unions Domstols afgørelse er bindende for voldgiftsretten og
- b) Schweiz har de samme rettigheder som medlemsstaterne og Unionens institutioner og er underlagt de samme procesregler ved Den Europæiske Unions Domstol med de fornødne ændringer.

5. Hver kontraherende part træffer alle nødvendige foranstaltninger for i god tro at efterkomme voldgiftsrettens afgørelse. Den kontraherende part, der ifølge voldgiftsrettens afgørelse ikke har overholdt aftalen, underretter gennem Det Blandede Udvalg den anden kontraherende part om de foranstaltninger, den har truffet for at efterkomme voldgiftsrettens afgørelse.

ARTIKEL 16

Kompensationsforanstaltninger

1. Hvis den kontraherende part, der ifølge voldgiftsrettens afgørelse ikke har overholdt denne aftale, ikke inden for en rimelig frist, der er fastsat i overensstemmelse med artikel IV.2, stk. 6, i protokollen om voldgiftsretten, underretter den anden kontraherende part om de foranstaltninger, den har truffet for at efterkomme voldgiftsrettens afgørelse, eller hvis den anden kontraherende part finder, at de meddelte foranstaltninger ikke er i overensstemmelse med voldgiftsrettens afgørelse, kan denne anden kontraherende part vedtage forholdsmæssige kompensationsforanstaltninger for at afhjælpe en potentiel ubalance. Der kan alene træffes kompensationsforanstaltninger inden for rammerne af denne aftale eller i overensstemmelse med artikel 19, stk. 1, litra c), eller artikel 20, stk. 4, i aftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side om Det Schweiziske Forbunds deltagelse i EU-programmer, der er udfærdiget i ... den ..., (i det følgende benævnt "aftalen om Schweiz' deltagelse i EU-programmer") for så vidt angår Schweiz' deltagelse i EU-programmet for sundhed¹. Den kontraherende part, der træffer kompensationsforanstaltningerne, meddeler den kontraherende part, der ifølge voldgiftsrettens afgørelse ikke har overholdt denne aftale, disse kompensationsforanstaltninger, som skal specificeres i meddelelsen. Disse kompensationsforanstaltninger får virkning tre måneder efter datoen for denne meddelelse.

¹ For perioden 2021-2027 er dette EU4Health-programmet som fastsat ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/522 af 24. marts 2021 om oprettelse af et EU-handlingsprogram for sundhed ("EU4Health-programmet") for perioden 2021-2027 og om ophævelse af forordning (EU) nr. 282/2014 (EUT L 107 af 26.3.2021, s. 1).

2. Hvis Det Blandede Udvalg ikke inden for en måned fra datoen for meddelelsen af de påtænkte kompensationsforanstaltninger har truffet afgørelse om at suspendere, ændre eller annullere disse kompensationsforanstaltninger, kan hver af de kontraherende parter indbringe spørgsmålet om foranstaltningernes forholdsmæssighed til voldgift i overensstemmelse med protokollen om voldgiftsretten.

3. Voldgiftsretten træffer afgørelse inden for de frister, der er fastsat i artikel III.8, stk. 4, i protokollen om voldgiftsretten.

4. Kompensationsforanstaltninger har ikke tilbagevirkende kraft. Navnlig skal enkeltpersoners og erhvervsdrivendes rettigheder og forpligtelser, som de har erhvervet inden kompensationsforanstaltningernes ikrafttræden, bevares.

ARTIKEL 17

Samarbejde mellem jurisdiktioner

1. For at fremme en ensartet fortolkning etablerer den schweiziske forbundsdomstol og Den Europæiske Unions Domstol en dialog og aftaler de nærmere bestemmelser herfor.

2. Schweiz har ret til at indgive processkrifter eller skriftlige bemærkninger til Den Europæiske Unions Domstol, når en domstol i en EU-medlemsstat forelægger et spørgsmål om fortolkningen af denne aftale eller en bestemmelse i en EU-retsakt, som der henvises til i bilag I, for Den Europæiske Unions Domstol med henblik på en præjudiciel afgørelse.

ARTIKEL 18

Gennemførelse

1. De kontraherende parter træffer alle nødvendige generelle eller særlige foranstaltninger til at sikre, at de forpligtelser, denne aftale fører med sig, opfyldes, og afstår fra alle foranstaltninger, der kunne bringe opfyldelsen af aftalens målsætninger i fare.
2. De kontraherende parter træffer alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre det tilsigtede resultat af de EU-retsakter, som der henvises til i bilag I, og afholder sig fra alle foranstaltninger, der kan bringe virkeliggørelsen af disse retsakters mål i fare.

ARTIKEL 19

Blandet udvalg

1. Der nedsættes et blandet udvalg.

Det Blandede Udvalg består af repræsentanter for parterne.

2. Formandskabet for Det Blandede Udvalg varetages i fællesskab af en repræsentant for Den Europæiske Union og en repræsentant for Schweiz.
3. Det Blandede Udvalg:
 - a) sikrer, at aftalen fungerer korrekt og forvaltes og anvendes effektivt

- b) kan udveksle oplysninger og foretage høringer om spørgsmål, der er vedrører denne aftale og relaterede finansielle aspekter
- c) stiller et forum til rådighed for samråd og løbende udveksling af oplysninger mellem de kontraherende parter, navnlig med henblik på at finde løsninger på eventuelle vanskeligheder med fortolkningen eller anvendelsen af denne aftale eller af en EU-retsakt, der er omhandlet i bilag I, i overensstemmelse med artikel 15
- d) sikrer i samarbejde med Det Blandede Udvalg, der er nedsat ved aftalen om Schweiz' deltagelse i EU-programmer ("Det Blandede Udvalg om deltagelse i EU-programmer"), at denne aftale fungerer korrekt og gennemføres effektivt for så vidt angår Schweiz' deltagelse i EU-handlingsprogrammet for sundhed, kun i spørgsmål, der er omfattet af denne aftale; med henblik herpå underretter Det Blandede udvalg Det Blandede Udvalg om deltagelse i EU-programmer, når:
 - i) der er behov for at vedtage en ny protokol til aftalen om Schweiz' deltagelse i EU-programmer om EU-programmet for sundhed
 - ii) der er behov for at ændre protokollen som følge af ændringer i anvendelsesområdet for denne aftale
 - iii) dagsordenen for dets møder omfatter spørgsmål vedrørende dette program
- e) fremsætte henstillinger til de kontraherende parter i spørgsmål vedrørende denne aftale
- f) vedtager afgørelser i henhold til denne aftale

- g) i tilfælde af en ændring af artikel 1-6, 10-15, 17 eller 18 i protokollen vedrørende Den Europæiske Unions privilegier og immuniteter (i det følgende benævnt "protokol nr. 7"), der er knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, ændrer Det Blandede Udvalg tillægget i overensstemmelse hermed og
 - h) udøver enhver anden kompetence, som det har fået i medfør af aftalen.
4. Det Blandede Udvalg handler ved konsensus.

Det Blandede Udvalgs afgørelser er bindende for de kontraherende parter, som træffer alle foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre dem.

5. Det Blandede Udvalg mødes mindst én gang om året, skiftevis i Bruxelles og Bern, medmindre formændene træffer anden afgørelse. Det træder desuden sammen på anmodning fra en af de kontraherende parter. Formændene kan aftale, at et møde i Det Blandede Udvalg afholdes via video- eller telekonference.
6. Det Blandede Udvalg vedtager sin forretningsorden på sit første møde og ajourfører den efter behov.
7. Det Blandede Udvalg kan beslutte at nedsætte arbejdsgrupper, som kan bistå det med at udføre dets opgaver.

KAPITEL 3

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

ARTIKEL 20

Territorialt anvendelsesområde

Denne aftale gælder for denne ene part for det område, hvor traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, og på de betingelser, der er fastlagt i disse traktater, og for den anden part for Schweiz' område.

ARTIKEL 21

Ændringer

1. De kontraherende parter undersøger regelmæssigt i Det Blandede Udvalg, hvordan denne aftale fungerer, og kan overveje at ændre den, navnlig med henblik på at forbedre deres samarbejde eller udvide det til at omfatte andre sundhedsrelaterede spørgsmål.
2. På grundlag af sådanne mulige overvejelser kan de kontraherende parter indlede forhandlinger i overensstemmelse med deres respektive interne procedurer, med henblik på at ændre aftalen.
3. Resultatet af sådanne forhandlinger skal ratificeres eller godkendes af de kontraherende parter i overensstemmelse med deres respektive interne procedurer.

ARTIKEL 22

Tavshedspligt

De kontraherende parter repræsentanter, eksperter og andre relevante personer må ikke, selv efter tjenestens ophør, videregive oplysninger, de får adgang til under denne aftale, og som er omfattet af tavshedspligt.

ARTIKEL 23

Klassificerede oplysninger og følsomme ikkeklassificerede oplysninger

1. Intet i denne aftale kan fortolkes således, at en kontraherende part skal gøre klassificerede oplysninger tilgængelige.
2. Klassificerede oplysninger eller klassificeret materiale, der stilles til rådighed af eller udveksles mellem de kontraherende parter i henhold til denne aftale, skal håndteres og beskyttes i overensstemmelse med aftalen mellem Det Schweiziske Forbund og Den Europæiske Union om sikkerhedsprocedurer for udveksling af klassificerede oplysninger, udfærdiget i Bruxelles den 28. april 2008, under overholdelsen af eventuelle sikkerhedsordninger til gennemførelse heraf.
3. Det Blandede Udvalg vedtager ved en afgørelse håndteringsinstrukser for at sikre beskyttelsen af følsomme ikkeklassificerede oplysninger, der udveksles mellem de kontraherende parter.

ARTIKEL 24

Bilag, tillæg og protokoller

Bilagene, tillæggene og protokollerne til denne aftale udgør en integrerende del heraf.

ARTIKEL 25

Finansielt bidrag

1. Schweiz bidrager til finansieringen af aktiviteter inden for rammerne af Unionens agenturer, informationssystemer og andre aktiviteter, der er anført i artikel 1 i bilag II, og som det har adgang til, i overensstemmelse med denne artikel og bilag II.

Det Blandede Udvalg kan vedtage en afgørelse om ændring af bilag II.

2. Unionen kan når som helst suspendere Schweiz' deltagelse i de aktiviteter, der er omhandlet i stk. 1, hvis Schweiz ikke overholder betalingsfristen i overensstemmelse med betalingsbetingelserne i artikel 2 i bilag II.

Hvis Schweiz ikke overholder en betalingsfrist, sender Unionen Schweiz en formel rykkerskrivelse. Hvis der ikke er foretaget fuld betaling senest 30 dage efter modtagelsen af den formelle rykkerskrivelse, kan Unionen suspendere Schweiz' deltagelse i den pågældende aktivitet.

3. Det finansielle bidrag har form af summen af:

a) et operationelt bidrag og

b) et deltagelsesgebyr.

4. Det finansielle bidrag har form af et årligt finansielt bidrag, som forfalder til betaling på de datoer, der er fastsat i de indkaldelser af bidrag, som Kommissionen har udsendt.

5. Det operationelle bidrag baseres på en fordelingsnøgle defineret som forholdet mellem Schweiz' bruttonationalprodukt (BNP) i markedspriser og Unionens BNP i markedspriser. Med henblik herpå er de kontraherende parters BNP-opgørelser i markedspriser de seneste foreliggende opgørelser pr. 1. januar i det år, hvor den årlige betaling finder sted, som oplyst af Den Europæiske Unions Statistiske Kontor (Eurostat) under behørig hensyntagen til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om samarbejde om statistik, der blev udfærdiget i Luxembourg den 26. oktober 2004. Hvis den aftale ophører med at finde anvendelse, er Schweiz' BNP det, der er fastlagt på grundlag af data fra Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling.

6. Det operationelle bidrag for hvert EU-agentur beregnes ved at anvende fordelingsnøglen på det pågældende agenturs årlige vedtagne budget, der er opført på den eller de relevante EU-subsidiebudgetposter for det pågældende år, idet der for hvert agentur tages hensyn til eventuelle justerede operationelle bidrag som defineret i artikel 1 i bilag II. Det operationelle bidrag til informationssystemerne og andre aktiviteter beregnes ved at anvende fordelingsnøglen på det relevante budget for det pågældende år som fastsat i dokumenterne til gennemførelse af budgettet (såsom arbejdsprogrammer eller kontrakter).

Alle referencebeløb baseres på forpligtelsesbevillinger.

7. Det årlige deltagelsesgebyr udgør 4 % af det årlige operationelle bidrag som beregnet i overensstemmelse med stk. 5 og 6.
8. Kommissionen giver Schweiz tilstrækkelige oplysninger om beregningen af det finansielle bidrag. Disse oplysninger gives under behørig hensyntagen til Unionens fortroligheds- og databeskyttelsesregler.
9. Alle finansielle bidrag fra Schweiz eller betalinger fra Unionen og beregningen af beløb, der forfalder til betaling eller modtages, foretages i euro.
10. Hvis denne aftales ikrafttræden ikke falder sammen med begyndelsen af et kalenderår, justeres Schweiz' operationelle bidrag for det pågældende år efter den metode og de betalingsbetingelser, der er fastsat i artikel 4 i bilag II.
11. Bilag II indeholder de detaljerede bestemmelser om anvendelsen af denne artikel.
12. Tre år efter denne aftales ikrafttræden og derefter hvert tredje år gennemgår Det Blandede Udvalg betingelserne for Schweiz' deltagelse, jf. artikel 1 i bilag II, og tilpasser dem, hvis det er relevant.

ARTIKEL 26

Ikrafttræden

1. Denne aftale ratificeres eller godkendes af de kontraherende parter efter deres egne procedurer. De kontraherende parter giver hinanden meddelelse om fuldførelsen af de interne procedurer, der er nødvendige for denne aftales ikrafttræden.
2. Denne aftale træder i kraft den første dag i den anden måned efter den sidste meddelelse vedrørende følgende retsakter:
 - a) Institutionel protokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side om fri bevægelighed for personer
 - b) Ændringsprotokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side om fri bevægelighed for personer
 - c) Institutionel protokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om luftfart
 - d) Ændringsprotokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om luftfart

- e) Protokol om statsstøtte til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om luftfart
- f) Institutionel protokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om godstransport og personbefordring med jernbane og ad landevej
- g) Ændringsprotokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om godstransport og personbefordring med jernbane og ad landevej
- h) Protokol om statsstøtte til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om godstransport og personbefordring med jernbane og ad landevej
- i) Ændringsprotokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om handel med landbrugsprodukter
- j) Institutionel protokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om gensidig anerkendelse af overensstemmelsesvurdering
- k) Ændringsprotokol til aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om gensidig anerkendelse af overensstemmelsesvurdering
- l) Aftale mellem Den Europæiske Union og Det Schweiziske Forbund om Schweiz' regelmæssige finansielle bidrag til mindskelse af de økonomiske og sociale forskelle i Den Europæiske Union

- m) Aftale mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side om Det Schweiziske Forbunds deltagelse i EU-programmer
- n) Aftale mellem Den Europæiske Union og Det Schweiziske Forbund om vilkår og betingelser for Det Schweiziske Forbunds deltagelse i Den Europæiske Unions Agentur for Rumprogrammet.

ARTIKEL 27

Opsigelse

1. Hver kontraherende part kan opsig denne aftale ved meddelelse herom til den anden kontraherende part.
2. Denne aftale ophører med at være i kraft seks måneder efter modtagelsen af den i stk. 1 omhandlede skriftlige meddelelse.
3. De rettigheder og forpligtelser, som enkeltpersoner og erhvervsdrivende har erhvervet i medfør af denne aftale før den dato, hvor aftalen ophører med at være i kraft, berøres ikke af aftalens ophør. De kontraherende parter afgør ved fælles aftale, hvilke foranstaltninger der skal træffes med hensyn til rettigheder, der er ved at blive erhvervet.

Udfærdiget i [...] den [...] i to eksemplarer på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede, der er behørigt bemyndiget hertil, undertegnet denne aftale.

(Underskriftsrubrik, til virkning af, på alle 24 EU-sprog: "For Den Europæiske Union" og "For Det Schweiziske Forbund")

EU-RETSAKTER,
DER ER INTEGRERET I OVERENSSTEMMELSE MED
AFTALENS ARTIKEL 6

Medmindre andet er fastsat ved tekniske tilpasninger, gælder EU-medlemsstaternes rettigheder og forpligtelser som fastsat i de EU-retsakter, der er integreret i dette bilag, også for Schweiz.

Anvendelsen heraf sker under fuld overholdelse af de institutionelle bestemmelser i denne aftales kapitel 2.

Alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler

1. 32022 R 2371 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2022/2371 af 23. november 2022 om alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler og om ophævelse af afgørelse nr. 1082/2013/EU (EUT L 314 af 6.12.2022, s. 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2371/oj>).

Bestemmelserne i forordning (EU) 2022/2371 gælder i forbindelse med denne aftale med følgende tilpasninger:

- a) Schweiz deltager fuldt ud i Udvalget for Sundhedssikkerhed og har heri de samme rettigheder og forpligtelser som EU-medlemsstaterne bortset fra stemmeret

- b) Schweiz har fulde brugerrettigheder til systemet for tidlig varsling og reaktion, der er oprettet ved forordning (EU) 2022/2371
- c) Schweiz anvender udelukkende definitionen i artikel 3, nr. 10), i forordning (EU) 2022/2371 i forbindelse med denne aftale
- d) de rapporter, der er omhandlet i artikel 7, stk. 1, i forordning (EU) 2022/2371, forelægges af Schweiz på samme tidspunkt som krævet af EU-medlemsstaterne i henhold til denne artikel, men under ingen omstændigheder tidligere end et år efter denne aftales ikrafttræden. Schweiz forelægger rapporten via systemet for tidlig varsling og reaktion
- e) i artikel 7, stk. 5, i forordning (EU) 2022/2371 udgår ordene "som EU's klassificerede informationer". Andet punktum læses for så vidt angår Schweiz som "Disse nationale sikkerhedsforskrifter skal yde en grad af beskyttelse af klassificerede informationer i overensstemmelse med aftalen mellem Det Schweiziske Forbund og Den Europæiske Union om sikkerhedsprocedurer for udveksling af klassificerede oplysninger og sikkerhedsordninger hertil"
- f) i forbindelse med denne aftale er deltagelsen i den fælles udbudsprocedure, der er omhandlet i artikel 12, stk. 3, litra a), i forordning (EU) 2022/2371 også åben for Schweiz
- g) artikel 12, stk. 4, litra a), b), c), e) og f), i forordning (EU) 2022/2371 gælder ikke for Schweiz

- h) Schweiz' beføjelse til at anerkende og ophæve anerkendelse af folkesundhedsmæssige krisesituationer på nationalt plan berøres ikke af artikel 23 i forordning (EU) 2022/2371
 - i) artikel 25, litra a) og b), i forordning (EU) 2022/2371 gælder ikke for Schweiz
 - j) i artikel 27, stk. 1, i forordning (EU) 2022/2371 læses henvisningen til forordning (EU) 2016/679 og direktiv 2002/58/EF for så vidt angår Schweiz som en henvisning til den relevante nationale lovgivning.
2. 32023 R 1808 Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2023/1808 af 21. september 2023 om den formular, der skal anvendes, når der gives oplysninger om forebyggelses-, beredskabs- og indsatsplanlægning vedrørende alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2022/2371 (EUT L 234 af 22.9.2023, s. 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1808/oj).
 3. 32024 R 0892 Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2024/892 af 22. marts 2024 om udpegelse af EU-referencelaboratorier for visse specifikke folkesundhedsområder (EUT L, 2024/892, 25.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/892/oj).
 4. 32024 R 1232 Kommissionens delegerede forordning (EU) 2024/1232 af 5. marts 2024 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2022/2371 for så vidt angår vurderinger af status for gennemførelsen af nationale forebyggelses-, beredskabs- og indsatsplaner og deres forbindelse til Unionens forebyggelses-, beredskabs- og indsatsplan (EUT L, 2024/1232, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1232/oj).

5. 32024 R 2959 Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2024/2959 af 29. november 2024 udpegelse af EU-referencelaboratorier for folkesundhed for så vidt angår fødevare- og vandbårne bakterier, for så vidt angår fødevare-, vand- og vektorbårne helminter og protozoer og for så vidt angår fødevare- og vandbårne virus (EUT L, 2024/2959, 2.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/2959/oj).
6. 32018 D 0945 Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2018/945 af 22. juni 2018 om overførbare sygdomme og relaterede særlige sundhedsproblemer, der skal omfattes af epidemiologisk overvågning, samt relevante case-definitioner (EUT L 170 af 6.7.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2018/945/oj).
7. 32017 D 0253 Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2017/253 af 13. februar 2017 om procedurer for rapportering af varslinger som led i systemet for tidlig varsling og reaktion i forbindelse med alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler og for udveksling af oplysninger, konsultering og koordinering af reaktioner på disse trusler i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning 1082/2013/EU (EUT L 37 af 14.2.2017, s. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2017/253/oj), som ændret ved:
 - 32021 D 0858 Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2021/858 af 27. maj 2021 om ændring af gennemførelsesafgørelse (EU) 2017/253 for så vidt angår varslinger som følge af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler og for kontaktopsporing af passagerer identificeret via kontaktopsporingsformularer (EUT L 188 af 28.5.2021, s. 106, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/858/oj);

- 32021 D 1212 Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2021/1212 af 22. juli 2021 om ændring af gennemførelsesafgørelse (EU) 2017/253 for så vidt angår varslinger som følge af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler og for kontaktopsporing af eksponerede personer identificeret i forbindelse med udfyldelsen af kontaktopsporingsformularer (EUT L 263 af 23.7.2021, s. 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/1212/oj).

DET EUROPÆISKE CENTER FOR FOREBYGGELSE OG KONTROL MED SYGDOMME

8. 32004 R 0851 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 851/2004 af 21. april 2004 om oprettelse af et europæisk center for forebyggelse af og kontrol med sygdomme (EUT L 142 af 30.4.2004, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/851/oj>), som ændret ved:
 - 32022 R 2370 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2022/2370 af 23. november 2022 om ændring af forordning (EF) nr. 851/2004 om oprettelse af et europæisk center for forebyggelse af og kontrol med sygdomme (EUT L 314 af 6.12.2022, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2370/oj>).

Bestemmelserne i forordning (EF) nr. 851/2004 gælder i forbindelse med denne aftale med følgende tilpasninger:

- a) Schweiz deltager i centret
- b) Schweiz bidrager finansielt til centrets aktiviteter i overensstemmelse med aftalens artikel 25

- c) Schweiz deltager fuldt ud i centrets bestyrelse har heri de samme rettigheder og forpligtelser som EU-medlemsstaterne bortset fra stemmeret
- d) Schweiz deltager fuldt ud i centrets rådgivende forum og har heri de samme rettigheder og forpligtelser som EU-medlemsstaterne.
- e) Schweiz indrømmer centret og dets personale inden for rammerne af deres officielle funktioner for centret de privilegier og immuniteter, der er fastsat i tillægget, og som er baseret på artikel 1-6, 10-15, 17 og 18 i protokol nr. 7. Henvisninger til de tilsvarende artikler i nævnte protokol er angivet i parentes til orientering
- f) uanset artikel 12, stk. 2, litra a), i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Den Europæiske Union, der er fastsat i forordning nr. 31 (EØF), 11 (Euratom), om vedtægten for tjenestemænd og om ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Det Europæiske økonomiske Fællesskab og Det europæiske Atomenergifællesskab (EFT 45 af 14.6.1962, s. 1385), herunder eventuelle ændringer heraf, kan centret, hvis det beslutter det, på kontrakt ansætte schweiziske statsborgere, der er i besiddelse af deres fulde borgerlige rettigheder. Centret kan acceptere eksperter udstationeret af Schweiz
- g) Schweiz deltager fuldt ud i netværk under centret og har i disse de samme rettigheder og forpligtelser som EU-medlemsstaterne.

- h) i artikel 3, stk. 2, litra g), i forordning (EF) nr. 851/2004 indsættes ordene "med hjælp fra og" efter ordene "i det enkelte tilfælde"
- i) i artikel 20a i forordning (EF) nr. 851/2004 læses henvisningen til forordning (EU) 2016/679 og direktiv 2002/58/EF for så vidt angår Schweiz som en henvisning til den relevante nationale lovgivning.

OM PRIVILEGIER OG IMMUNITETER

ARTIKEL 1

(svarende til artikel 1 i protokol nr. 7)

Agenturets lokaler og bygninger er ukrænkelige. De er fritaget for ransagning, rekvisition, beslaglæggelse og ekspropriation. Agenturets ejendom og aktiver kan ikke uden bemyndigelse fra Den Europæiske Unions Domstol gøres til genstand for tvangsforanstaltninger, hvad enten disse er af administrativ eller judiciel art.

ARTIKEL 2

(svarende til artikel 2 i protokol nr. 7)

Agenturets arkiver er ukrænkelige.

ARTIKEL 3

(svarende til artikel 3 og 4 i protokol nr. 7)

1. Agenturet, dets aktiver, indtægter og øvrige ejendom er fritaget for alle direkte skatter.

2. Varer og tjenesteydelser, der eksporteres til agenturet til tjenestebrug fra Schweiz eller leveres til agenturet i Schweiz, er ikke underlagt nogen indirekte skatter og afgifter.
3. Der indrømmes momsfrigivelse, hvis den samlede købspris på de varer eller tjenesteydelser, der er angivet på fakturaen eller på et tilsvarende dokument, udgør mindst et hundrede CHF (inkl. skatter og afgifter). Agenturet er fritaget for al told, såvel som for forbud og restriktioner vedrørende indførsel og udførsel af genstande, der er bestemt til tjenestebrug; de således indførte genstande må ikke afhændes i Schweiz — hverken mod eller uden vederlag — medmindre det sker på betingelser, som godkendes af den schweiziske regering.
4. Fritagelse for moms, punktafgifter og andre indirekte afgifter sker ved eftergivelse, idet de relevante schweiziske formularer afleveres til leverandøren af varerne eller tjenesteydelserne.
5. Der indrømmes ingen fritagelse for skatter, afgifter og gebyrer, som blot udgør betaling for almenyttige offentlige ydelser.

ARTIKEL 4

(svarende til artikel 5 i protokol nr. 7)

Agenturet skal med hensyn til dets tjenstlige meddelelser og forsendelse af alle dets dokumenter på Schweiz' område tilstås samme behandling, som Schweiz tilstår diplomatiske repræsentationer.

Agenturets korrespondance og andre tjenstlige meddelelser må ikke være genstand for censur.

ARTIKEL 5

(svarende til artikel 6 i protokol nr. 7)

Passérsedler, der udstedes af Unionen til agenturets medlemmer og ansatte, anerkendes som gyldige rejsedokumenter på Schweiz' område. Disse passérsedler udstedes til tjenestemænd og øvrige ansatte på de betingelser, der er fastsat i vedtægten for tjenestemænd og ansættelsesvilkårene for Unionens øvrige ansatte (forordning nr. 31 (EØF), 11 (Euratom), om vedtægten for tjenestemænd og om ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Det europæiske økonomiske Fællesskab og Det europæiske Atomenergifællesskab (EFT 45 af 14.6.1962, s. 1385) med senere ændringer).

ARTIKEL 6

(svarende til artikel 10 i protokol nr. 7)

Repræsentanterne for Unionens medlemsstater, som deltager i agenturets arbejde, såvel som deres rådgivere og tekniske eksperter, nyder under udøvelsen af deres hverv og under rejse til og fra mødestedet i Schweiz sædvanlige privilegier, immuniteter og lettelser.

ARTIKEL 7

(svarende til artikel 11 i protokol nr. 7)

Agenturets tjenestemænd og øvrige ansatte skal uanset deres nationalitet på Schweiz' område nyde følgende privilegier og immuniteter:

- a) fritagelse for retsforfølgning for de i embeds medfør foretagne handlinger, herunder mundtlige og skriftlige ytringer, dog med det forbehold, at bestemmelserne i traktaterne dels om reglerne vedrørende tjenestemænds og øvrige ansattes ansvar over for Unionen, dels om Den Europæiske Unions Domstols kompetence til at afgøre tvister mellem Unionen og dens tjenestemænd og øvrige ansatte, finder anvendelse. Denne fritagelse gælder også efter tjenesteforholdets ophør
- b) fritagelse sammen med deres ægtefæller og familiemedlemmer, der forsørges af dem, for indvandringsrestriktioner og bestemmelser om registrering af udlændinge
- c) med hensyn til valuta- og omvekslingsbestemmelser de samme lettelser, som sædvanligvis indrømmes tjenestemænd i internationale organisationer
- d) ret til ved deres tiltræden af stillingen i Schweiz toldfrit at indføre deres bohaves og ejendele samt ret til ved udløbet af deres tjenestetid i landet toldfrit at genudføre deres bohaves og ejendele, i begge tilfælde under forbehold af de betingelser, som Schweiz' regering måtte finde fornødne

- e) ret til toldfrit til personligt brug at indføre deres motorkøretøj, såfremt det er erhvervet i deres sidste bopælsland eller i det land, hvor de er statsborgere, under de vilkår, der gælder på dette lands hjemmemarked, samt ret til toldfrit at genudføre det, i begge tilfælde under forbehold af de betingelser, som Schweiz' regering måtte finde fornødne.

ARTIKEL 8

(svarende til artikel 12 i protokol nr. 7)

Løn, vederlag og honorarer, som agenturet udbetaler sine tjenestemænd og øvrige ansatte, beskattes til fordel for Unionen på de betingelser og efter den fremgangsmåde, som fastsættes ved EU-retten.

Tjenestemændene og de øvrige ansatte fritages for national, kantonal og kommunal beskatning af løn, vederlag og honorarer, som de modtager fra agenturet.

ARTIKEL 9

(svarende til artikel 13 i protokol nr. 7)

Agenturets tjenestemænd og øvrige ansatte, som udelukkende med henblik på virksomhed i Agenturets tjeneste tager ophold i Schweiz i skattemæssig henseende ved deres tiltræden i Agenturets tjeneste, skal med hensyn til beskatning af indkomst og formue og til arveafgift samt til anvendelsen af de mellem Unionens medlemsstater og Schweiz indgåede overenskomster til undgåelse af dobbeltbeskatning af begge de nævnte stater betragtes, som om de havde bevaret deres tidligere bopæl, under forudsætning af at denne var beliggende i en af Unionens medlemsstater. Denne bestemmelse finder ligeledes anvendelse på ægtefællen, i det omfang denne ikke er selverhvervende, og på børn, som de i denne artikel nævnte personer tager vare på og forsørger.

Løsøre, der tilhører de i første stykke omhandlede personer, og som befinder sig i Schweiz, fritages for arveafgift i Schweiz; ved fastsættelsen af sådan afgift betragtes løsøret, under forbehold af tredjelands ret og af eventuel anvendelse af bestemmelser i internationale overenskomster vedrørende dobbeltbeskatning, som om det befandt sig i den stat, hvor det skattemæssige hjemsted findes.

En bopæl, der udelukkende er erhvervet med henblik på virksomhed i andre internationale organisationers tjeneste, tages ikke i betragtning ved anvendelsen af denne artikels bestemmelser.

ARTIKEL 10

(svarende til artikel 14 i protokol nr. 7)

I EU-retten fastlægges den ordning for sociale ydelser, som gælder for Unionens tjenestemænd og øvrige ansatte.

Agenturets tjenestemænd og øvrige ansatte er ikke forpligtet til at tilslutte sig socialsikringsordningen i Schweiz, såfremt de allerede er omfattet af den ordning for sociale ydelser, som gælder for Unionens tjenestemænd og øvrige ansatte. Familiemedlemmer til ansatte i agenturet, som indgår i deres husstand, er dækket af den ordning for sociale ydelser, som gælder for Unionens tjenestemænd og øvrige ansatte, forudsat at de ikke er ansat af en anden arbejdsgiver end agenturet, og forudsat at de ikke oppebærer socialsikringsydelser fra en af Unionens medlemsstater eller fra Schweiz.

ARTIKEL 11

(svarende til artikel 15 i protokol nr. 7)

I EU-retten fastsættes det, hvilke grupper af agenturets tjenestemænd og øvrige ansatte bestemmelserne i artikel 7, 8 og 9 finder anvendelse på helt eller delvist.

Schweiz vil med regelmæssige mellemrum blive underrettet om navn, stilling og adresse på de tjenestemænd og øvrige ansatte, der tilhører disse grupper.

ARTIKEL 12

(svarende til artikel 17 i protokol nr. 7)

Privilegier, immuniteter og lettelser indrømmes agenturets tjenestemænd og øvrige ansatte udelukkende i agenturets interesse.

Agenturet skal ophæve den immunitet, der er tilstået en tjenestemand eller anden ansat, såfremt det skønner, at ophævelse af immuniteten ikke strider mod agenturets interesser.

ARTIKEL 13

(svarende til artikel 18 i protokol nr. 7)

Ved anvendelse af dette tillæg samarbejder agenturet med de ansvarlige myndigheder i Schweiz eller i de berørte EU-medlemsstater.

OM ANVENDELSE
AF AFTALENS ARTIKEL 25

ARTIKEL 1

Liste over aktiviteter inden for rammerne af Unionens agenturer,
informationssystemer og andre aktiviteter,
som Schweiz skal bidrage finansielt til

Schweiz bidrager finansielt til følgende:

a) agenturer:

- Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme, der er oprettet ved forordning (EF) nr. 851/2004 (EUT L 142 af 30.4.2004, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/851/oj>), som gældende i henhold til bilag

b) informationssystemer:

- systemet for tidlig varsling og reaktion, der er oprettet i overensstemmelse med forordning (EU) 2022/2371 (EUT L 314 af 6.12.2022, s. 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2371/oj>), som gældende i henhold til bilag I, medmindre Schweiz' bidrag til informationssystemet allerede er fuldt dækket gennem det schweiziske bidrag til centret og EU-programmet for sundhed

c) andre aktiviteter:

- ingen.

ARTIKEL 2

Betalingsbetingelser

1. Betalinger, der skal foretages i henhold til aftalens artikel 25, foretages i overensstemmelse med denne artikel.
2. Når Kommissionen indkalder bidrag for regnskabsåret, meddeler den Schweiz følgende oplysninger:
 - a) størrelsen af det operationelle bidrag og
 - b) størrelsen af deltagelsesgebyret.

3. Kommissionen meddeler snarest muligt og senest den 16. april i hvert regnskabsår Schweiz følgende oplysninger i forbindelse med Schweiz' deltagelse:

- a) beløbene for de forpligtelsesbevillinger i det årligt vedtagne EU-budget, der er opført på den eller de relevante EU-subsidiebudgetposter for det pågældende år for hvert EU-agentur, idet der for hvert agentur tages hensyn til eventuelle justerede operationelle bidrag som defineret i artikel 1, og beløbene for de forpligtelsesbevillinger vedrørende det vedtagne EU-budget for det pågældende år til det relevante budget for informationssystemerne og andre aktiviteter, der dækker Schweiz' deltagelse i overensstemmelse med artikel 1
- b) beløbet for det deltagelsesgebyr, der er omhandlet i aftalens artikel 25, stk. 7 og
- c) for så vidt angår agenturer, i år N+1, beløbene for de budgetmæssige forpligtelser, der er indgået på grundlag af forpligtelsesbevillinger, som er godkendt i år N på den eller de relevante EU-subsidiebudgetposter vedrørende det årlige EU-budget, der er opført på den eller de relevante EU-subsidiebudgetposter for år N.

4. Kommissionen fremlægger på grundlag af sit budgetforslag et overslag over oplysninger i henhold til stk. 3, litra a) og b), hurtigst muligt og senest den 1. september i regnskabsåret.

5. Kommissionen sender senest den 16. april og, hvis det er relevant for det pågældende agentur, det pågældende informationssystem eller en anden pågældende aktivitet, tidligst den 22. oktober og senest den 31. oktober i hvert regnskabsår en indkaldelse af bidrag til Schweiz svarende til Schweiz' bidrag i henhold til denne aftale for hvert af de agenturer, informationssystemer og andre aktiviteter, som Schweiz deltager i.

6. De(n) indkaldelse(r) af bidrag, der er omhandlet i stk. 5, struktureres i rater som følger:

- a) den første tranche for hvert år i forbindelse med indkaldelsen af bidrag, der skal udsendes senest den 16. april, svarer til et beløb, der højst svarer til det anslåede årlige finansielle bidrag til det pågældende agentur, det pågældende informationssystem eller den pågældende aktivitet, jf. stk. 4;

senest 60 dage efter udsendelsen af indkaldelsen af bidrag betaler Schweiz det beløb, der er anført i denne indkaldelse af bidrag.

- b) hvor det er relevant, svarer årets anden tranche i forbindelse med indkaldelsen af bidrag, der udstedes tidligst den 22. oktober og senest den 31. oktober, til forskellen mellem det beløb, der er omhandlet i stk. 4, og det beløb, der er omhandlet i stk. 5, hvis det beløb, der er omhandlet i stk. 5, er højere.

Senest den 21. december betaler Schweiz det beløb, der er anført i denne indkaldelse af bidrag.

For hver indkaldelse af bidrag kan Schweiz foretage særskilte betalinger for hvert agentur, informationssystem eller anden aktivitet.

7. Kommissionen sender en enkelt indkaldelse af bidrag i denne aftales første gennemførelsesår senest 90 dage efter aftalens ikrafttræden.

Senest 60 dage efter udsendelsen af indkaldelsen af bidrag betaler Schweiz det beløb, der er anført i denne indkaldelse af bidrag.

8. Enhver forsinkelse i betalingen af det finansielle bidrag medfører, at Schweiz skal betale morarenter af det udestående beløb fra forfaldsdagen frem til den dag, hvor det udestående beløb betales fuldt ud.

Rentesatsen for fordringer, der ikke er betalt på forfaldsdagen, er den sats, som Den Europæiske Centralbank den første dag i forfaldsmånedens anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner, og som offentliggøres i C-udgaven af *Den Europæiske Unions Tidende*, eller 0 %, idet den højeste sats finder anvendelse, plus 3,5 procentpoint.

ARTIKEL 3

Justering af Schweiz' finansielle bidrag til Unionens agenturer i lyset af gennemførelsen

Justeringen af Schweiz' finansielle bidrag til EU-agenturer foretages i år N + 1, hvor det indledende operationelle bidrag op- eller nedjusteres med forskellen mellem det indledende operationelle bidrag og et justeret bidrag, der beregnes ved at anvende fordelingsnøglen for år N på de budgetmæssige forpligtelser, som er indgået på grundlag af forpligtelsesbevillinger, der er godkendt i år N under den eller de relevante EU-subsidiebudgetpost(er). Hvor det er relevant, skal der i forskellen tages hensyn for hvert agentur til det regionalt justerede operationelle bidrag som defineret i artikel 1.

ARTIKEL 4

Overgangsordninger

Hvis datoen for denne aftales ikrafttræden ikke er den 1. januar, finder denne artikel anvendelse uanset artikel 2.

For denne aftales første gennemførelsesår, for så vidt angår det operationelle bidrag, der skal betales for det pågældende år, og som gælder for det relevante agentur, det relevante informationssystem eller en anden relevant aktivitet, jf. artikel 25 i denne aftale og artikel 1-3 i nærværende bilag, nedsættes det operationelle bidrag pro rata temporis ved at gange det årlige operationelle bidrag, der skal betales, med forholdet mellem følgende:

- a) antallet af kalenderdage fra denne aftales ikrafttrædelsesdato og frem til den 31. december i det pågældende år og
- b) det samlede antal kalenderdage i det pågældende år.

PROTOKOL OM VOLDGIFTSRETEN

KAPITEL I INDLEDENDE BESTEMMELSER

ARTIKEL I.1

Anvendelsesområde

Hvis en af de kontraherende parter (i det følgende benævnt "parterne") indbringer en tvist for voldgiftsretten i overensstemmelse med aftalens artikel 15, stk. 2, eller artikel 16, stk. 2, finder reglerne i denne protokol anvendelse.

ARTIKEL I.2

Justitskontor og sekretariatsbistand

Den Faste Voldgiftsrets internationale kontor i Haag (i det følgende benævnt "voldgiftsrettens internationale kontor") varetager funktionen som justitskontor samt de nødvendige sekretariatsopgaver.

ARTIKEL I.3

Meddelelser og beregning af frister

1. Meddelelser og forslag kan sendes ved hjælp af ethvert kommunikationsmiddel, der certificerer eller gør det muligt at certificere deres fremsendelse.
2. Sådanne meddelelser kan kun sendes elektronisk, hvis en part har udpeget eller godkendt en adresse specifikt til dette formål.
3. Sådanne meddelelser, der forkyndes for parterne, sendes for Schweiz' vedkommende til Europaafdelingen under det føderale udenrigsministerium og for Unionens vedkommende til Kommissionens Juridiske Tjeneste.
4. Enhver frist, der fastsættes i denne protokol, løber fra dagen efter, at en begivenhed indtræffer, eller en handling finder sted. Hvis sidste dag for indgivelse af et dokument ikke er en arbejdsdag i EU's institutioner eller for Schweiz' regering, udløber fristen for indgivelse af dokumentet den første efterfølgende arbejdsdag. Dage, der ligger inden for fristen og som ikke er arbejdsdage, tælles med.

ARTIKEL I.4

Meddelelse om voldgift

1. Den part, der tager initiativ til at anvende voldgift (i det følgende benævnt "klageren"), sender en meddelelse om voldgift til den anden part (i det følgende benævnt "den indklagede") og til voldgiftsrettens internationale kontor.

2. Voldgiftsproceduren anses for at begynde på den dato, hvor den indklagede modtager meddelelsen om voldgift.
3. Meddelelsen om voldgift skal indeholde følgende oplysninger:
 - a) kravet om, at tvisten henvises til voldgift
 - b) parternes navne og kontaktoplysninger
 - c) navn og adresse på klagerens repræsentant(er)
 - d) retsgrundlaget for sagen (aftalens artikel 15, stk. 2, eller artikel 16, stk. 2) og:
 - i) i de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 15, stk. 2, det spørgsmål, der ligger til grund for tvisten, som officielt opført på Det Blandede Udvalgs dagsorden i overensstemmelse med aftalens artikel 15, stk. 1 og
 - ii) i de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 16, stk. 2, voldgiftsrettens afgørelse, eventuelle gennemførte foranstaltninger som omhandlet i aftalens artikel 15, stk. 5, og de omtvistede kompensationsforanstaltninger
 - e) angivelse af den eller de regler, der er årsag til tvisten, eller som hænger sammen med den
 - f) en kort beskrivelse af tvisten og
 - g) udpegelse af en voldgiftsmand eller, hvis der skal udpeges fem voldgiftsmænd, udpegelse af to voldgiftsmænd.

4. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 15, stk. 3, kan meddelelsen om voldgift også indeholde oplysninger om, hvorvidt det er nødvendigt at foretage forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol.

5. Eventuelle påstande om, at meddelelsen om voldgift er utilstrækkelig, er ikke til hinder for etableringen af voldgiftsretten. Tvisten afgøres endeligt af voldgiftsretten.

ARTIKEL I.5

Svar på meddelelsen om voldgift

1. Senest 60 dage efter modtagelsen af meddelelsen om voldgift sender den indklagede et svar herpå til klageren og voldgiftsrettens internationale kontor, som skal indeholde følgende oplysninger:

- a) parternes navne og kontaktoplysninger
- b) navn og adresse på den indklagedes repræsentant(er)
- c) svar på de oplysninger i meddelelsen om voldgift, der er omhandlet i artikel I.4, stk. 3, litra d)-f) og
- d) udpegelse af en voldgiftsmand eller, hvis der skal udpeges fem voldgiftsmænd, udpegelse af to voldgiftsmænd.

2. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 15, stk. 3, kan svaret på meddelelsen om voldgift også indeholde svar på de oplysninger i meddelelsen om voldgift, der er omhandlet i denne protokols artikel I.4, stk. 4, samt oplysninger om, hvorvidt det er nødvendigt at foretage forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol.

3. Den indklagedes manglende, ufuldstændige eller forsinkede svar på meddelelsen om voldgift er ikke til hinder for etableringen af en voldgiftsret. Tvisten afgøres endeligt af voldgiftsretten.

4. Hvis den indklagede i sit svar på meddelelsen om voldgift anmoder om, at voldgiftsretten skal bestå af fem voldgiftsmænd, udpeger klageren en yderligere voldgiftsmand senest 30 dage efter modtagelsen af svaret på meddelelsen om voldgift.

ARTIKEL I.6

Repræsentation og bistand

1. Parterne repræsenteres ved voldgiftsretten af en eller flere repræsentanter. Repræsentanterne kan bistås af rådgivere eller advokater.

2. Enhver udskiftning af repræsentanter eller ændringer af deres adresser meddeles den anden part, voldgiftsrettens internationale kontor og voldgiftsretten. Voldgiftsretten kan til enhver tid på eget initiativ eller efter anmodning fra en part anmode om dokumentation for de beføjelser, der er tillagt parternes repræsentanter.

KAPITEL II

VOLDGIFTSRETTENS SAMMENSÆTNING

ARTIKEL II.1

Antallet af voldgiftsmænd

Voldgiftsretten består af tre voldgiftsmænd. Hvis klageren i sin meddelelse om voldgift eller den indklagede i sit svar på meddelelsen om voldgift anmoder herom, skal voldgiftsretten bestå af fem voldgiftsmænd.

ARTIKEL II.2

Udpegelse af voldgiftsmænd

1. Hvis der skal udpeges tre voldgiftsmænd, udpeger hver af parterne en af dem. De to voldgiftsmænd, der udpeges af parterne, udvælger den tredje voldgiftsmand, som skal være formand for voldgiftsretten.
2. Hvis der skal udpeges fem voldgiftsmænd, udpeger hver af parterne to af dem. De fire voldgiftsmænd, der udpeges af parterne, udvælger den femte voldgiftsmand, som skal være formand for voldgiftsretten.

3. Hvis voldgiftsmændene ikke senest 30 dage efter, at den sidste voldgiftsmand er blevet udpeget af parterne, er nået til enighed om valget af formand for voldgiftsretten, udpeges formanden af generalsekretæren for Den Faste Voldgiftsret.
4. For at lette udvælgelsen af voldgiftsmænd til voldgiftsretten udarbejdes der en vejledende liste over personer med de i stk. 6 omhandlede kvalifikationer, som ajourføres og skal være fælles for alle bilaterale aftaler på de områder, der vedrører det indre marked, som Schweiz deltager i, samt for denne aftale, aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om handel med landbrugsprodukter, udfærdiget i Luxembourg den 21. juni 1999 (i det følgende benævnt "aftalen om handel med landbrugsprodukter") og aftalen mellem Den Europæiske Union og Det Schweiziske Forbund om Schweiz' regelmæssige finansielle bidrag til mindskelse af de økonomiske og sociale forskelle i Den Europæiske Union, udfærdiget i [...] den [...] (i det følgende benævnt "aftalen om Schweiz' regelmæssige finansielle bidrag"). Med henblik på denne aftale vedtager Det Blandede Udvalg denne liste ved en afgørelse og holder den ajour.
5. Hvis en part ikke udpeger en voldgiftsmand, udpeger generalsekretæren for Den Faste Voldgiftsret en fra den i stk. 4 omhandlede liste. Hvis der ikke findes en sådan liste, udpeger generalsekretæren for Den Faste Voldgiftsret voldgiftsmanden ved lodtrækning blandt de personer, som den ene eller begge parter formelt har foreslået med henblik på stk. 4.

6. De personer, som voldgiftsretten er sammensat af, skal, hvad enten de har tilknytning til parterne eller ej, være højt kvalificerede, garanteret uafhængige og fri for interessekonflikter samt have en bred vifte af erfaring. De skal navnlig have dokumenteret ekspertise inden for jura og de områder, der er omfattet af denne aftale, de må ikke modtage instruktioner fra nogen af parterne og de skal handle efter deres egen overbevisning og må ikke modtage instruktioner fra nogen organisation eller regering i spørgsmål vedrørende tvisten. Formanden for voldgiftsretten skal også have erfaring med tvistbilæggelsesprocedurer.

ARTIKEL II.3

Voldgiftsmændenes erklæringer

1. Når en person er i betragtning til udpegelse som voldgiftsmand, skal denne person oplyse om alle forhold, der kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed. Fra udpegelsen og under hele voldgiftsproceduren underretter en voldgiftsmand straks parterne og de øvrige voldgiftsmænd om sådanne forhold, hvis vedkommende ikke allerede har gjort det.
2. En voldgiftsmand kan afsættes, hvis der er forhold, der kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed.
3. En part kan kun anmode om afsættelse af en af denne part udpeget voldgiftsmand, af en grund, som den pågældende part først har fået kendskab til efter udpegelsen.

4. Hvis en voldgiftsmand undlader at handle, eller hvis det retligt eller faktisk er umuligt for en voldgiftsmand at varetage sin opgave, finder proceduren for afsættelse af voldgiftsmænd i artikel II.4 anvendelse.

ARTIKEL II.4

Afsættelse af voldgiftsmænd

1. Hvis en part ønsker at afsætte en voldgiftsmand, indgiver parten en anmodning om afsættelse senest 30 dage efter den dato, hvor vedkommende har fået meddelelse om udpegelsen af den pågældende voldgiftsmand, eller senest 30 dage efter den dato, hvor vedkommende har fået kendskab til de forhold, der er omhandlet i artikel II.3.
2. Anmodningen om afsættelse sendes til den anden part, den voldgiftsmand, der skal afsættes, de øvrige voldgiftsmænd og voldgiftsrettens internationale kontor. Anmodningen om afsættelse skal begrundes.
3. Når der er fremsat en anmodning om afsættelse, kan den anden part acceptere anmodningen om afsættelse. Den pågældende voldgiftsmand kan også træde tilbage. Hverken en accept af anmodningen eller voldgiftsmandens tilbagetrædelse indebærer, at begrundelsen for anmodningen om afsættelse anerkendes.
4. Hvis den anden part ikke accepterer anmodningen om afsættelse inden for en frist på 15 dage regnet fra datoen for meddelelsen af anmodningen om afsættelse, eller hvis den pågældende voldgiftsmand ikke træder tilbage, kan den part, der anmoder om afsættelsen, anmode generalsekretæren for Den Faste Voldgiftsret om at træffe en afgørelse om afsættelse.

5. Medmindre parterne aftaler andet, skal den i stk. 4 omhandlede afgørelse begrundes.

ARTIKEL II.5

Udskiftning af en voldgiftsmand

1. Hvis det er nødvendigt at udskifte en voldgiftsmand under voldgiftssagen, udpeges eller udvælges en afløser efter den procedure i artikel II.2, der fandt anvendelse på udpegelsen eller udvælgelsen af den voldgiftsmand, der skal udskiftes, jf. dog denne artikels stk. 2. Denne procedure finder anvendelse, selv om en af parterne ikke har udøvet retten til at udpege eller deltage i udpegelsen af den voldgiftsmand, der skal udskiftes.
2. I tilfælde af udskiftning af en voldgiftsmand genoptages proceduren på det tidspunkt, hvor den udskiftede voldgiftsmand ophørte med at varetage sine opgaver, medmindre voldgiftsretten træffer anden afgørelse.

ARTIKEL II.6

Fritagelse for ansvar

Medmindre der er tale om forsætlige forseelser eller grov uagtsomhed, giver parterne i videst muligt omfang og i overensstemmelse med gældende lovgivning afkald på ethvert krav over for voldgiftsmændene for eventuelle handlinger eller undladelser i forbindelse med voldgiften.

KAPITEL III

VOLDGIFTSSAGER

ARTIKEL III.1

Almindelige bestemmelser

1. Datoen for etableringen af voldgiftsretten er den dato, på hvilken den sidste voldgiftsmand har accepteret sin udnævnelse.
2. Voldgiftsretten sikrer, at parterne behandles lige, og at hver part på et hensigtsmæssigt tidspunkt i sagen har tilstrækkelig mulighed for at gøre sine rettigheder gældende og fremlægge sin sag. Voldgiftsretten fører sagen på en sådan måde, at forsinkelser og unødvendige udgifter undgås, og at tvisten mellem parterne bilægges.
3. Efter at voldgiftsretten har hørt parterne afholdes der et møde, medmindre voldgiftsretten træffer anden afgørelse.
4. Når en part sender en meddelelse til voldgiftsretten, gør vedkommende dette gennem voldgiftsrettens internationale kontor med samtidig kopi til den anden part. Voldgiftsrettens internationale kontor sender en kopi af denne meddelelse til hver voldgiftsmand.

ARTIKEL III.2

Voldgiftssted

Voldgiften finder sted i Haag. Voldgiftsretten kan, under ekstraordinære omstændigheder, mødes på ethvert andet sted, som den finder hensigtsmæssigt, med henblik på drøftelser.

ARTIKEL III.3

Sprog

1. Processprogene er fransk og engelsk.
2. Voldgiftsretten kan bestemme, at alle dokumenter, der er vedlagt klageskriftet eller svarskriftet, og alle yderligere dokumenter, der i løbet af sagen fremlægges på originalsproget, skal være ledsaget af en oversættelse til et af processprogene.

ARTIKEL III.4

Klageskrift

1. Klageren sender skriftligt sit klageskrift til den indklagede og til voldgiftsretten via voldgiftsrettens internationale kontor inden for den frist, der er fastsat af voldgiftsretten. Klageren kan vælge at betragte sin meddelelse om voldgift, jf. artikel I.4, som sit klageskrift, forudsat at det også opfylder betingelserne i nærværende artikels stk. 2 og 3.
2. Klageskriftet skal indeholde følgende oplysninger:
 - a) oplysningerne i artikel I.4, stk. 3, litra b)-f)
 - b) en redegørelse for sagens kendsgerninger til støtte for påstanden og
 - c) de retlige argumenter, der er fremført til støtte for påstanden.
3. Klageskriftet skal så vidt muligt ledsages af alle de dokumenter og andre beviser, som klageren nævner, eller bør henvise til dem. I de tilfælde, der er omhandlet i denne aftales artikel 15, stk. 3, skal klageskriftet så vidt muligt også indeholde oplysninger om, hvorvidt det er nødvendigt at foretage forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol.

ARTIKEL III.5

Svarskrift

1. Den indklagede sender skriftligt sit svarskrift til klageren og til voldgiftsretten via voldgiftsrettens internationale kontor inden for den frist, der er fastsat af voldgiftsretten. Den indklagede kan vælge at betragte sit svar på meddelelsen om voldgift, jf. artikel I.5, som sit svarskrift, forudsat at det også opfylder betingelserne i nærværende artikels stk. 2.
2. I svarskriftet skal der svares på de punkter i klageskriftet, der er angivet i denne protokols artikel III.4, stk. 2, litra a)-c). Svarskriftet skal så vidt muligt ledsages af alle de dokumenter og andre beviser, som den indklagede nævner, eller bør henvise til dem. I de tilfælde, der er omhandlet i denne aftales artikel 15, stk. 3, skal svarskriftet så vidt muligt også indeholde oplysninger om, hvorvidt det er nødvendigt at foretage forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol.
3. I svarskriftet eller på et senere tidspunkt i voldgiftssagen, hvis voldgiftsretten fastslår, at omstændighederne begrundet en forsinkelse, kan den indklagede fremsætte et modkrav, forudsat at voldgiftsretten har den fornødne kompetence til at behandle dette.
4. Artikel III.4, stk. 2 og 3, finder anvendelse på modkrav.

ARTIKEL III.6

Voldgiftsrettens kompetence

1. Voldgiftsretten træffer afgørelse om, hvorvidt den har kompetence på grundlag af aftalens artikel 15, stk. 2, eller artikel 16, stk. 2.
2. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 15, stk. 2, har voldgiftsretten bemyndigelse til at behandle det spørgsmål, der ligger til grund for tvisten, som officielt opført på Det Blandede Udvalgs dagsorden i overensstemmelse med aftalens artikel 15, stk. 1
3. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 16, stk. 2, har den voldgiftsret, der behandlede hovedsagen, bemyndigelse til at undersøge forholdsmæssigheden af de omtvistede kompensationsforanstaltninger, herunder når disse foranstaltninger helt eller delvis er truffet i overensstemmelse med artikel 19, stk. 1, litra c), og artikel 20, stk. 4, i aftalen om Schweiz' deltagelse i EU-programmer for så vidt angår Schweiz' deltagelse i EU-programmet for sundhed.
4. En formalitetsindsigelse om voldgiftsrettens manglende kompetence skal fremsættes senest i svarskriftet eller, hvis der er tale om et modkrav, i svaret. Selv om en part har udpeget en voldgiftsmand eller har deltaget i udpegelsen, fratages denne part ikke retten til at fremsætte en sådan formalitetsindsigelse. Formalitetsindsigelsen om, at tvisten går ud over voldgiftsrettens beføjelser, skal fremsættes, så snart det spørgsmål, der påstås at overskride dens beføjelser, rejses under voldgiftssagen. Voldgiftsretten kan under alle omstændigheder tage en formalitetsindsigelse til følge, selv om den fremsættes efter udløbet af den fastsatte frist, hvis voldgiftsretten mener, at forsinkelsen var begrundet.

5. Voldgiftsretten kan træffe afgørelse om den formalitetsindsigelse, der er omhandlet i stk. 4, enten ved at behandle den som et præjudicielt spørgsmål, eller i afgørelsen om sagens realitet.

ARTIKEL III.7

Andre skriftlige indlæg

Efter at have hørt parterne afgør voldgiftsretten, hvilke andre skriftlige indlæg ud over klageskriftet og svarskriftet parterne skal eller kan indgive, og fristerne for deres indgivelse.

ARTIKEL III.8

Frister

1. De frister, som voldgiftsretten fastsætter for fremsendelse af de skriftlige indlæg, herunder klageskriftet og svarskriftet, må ikke overstige 90 dage, medmindre parterne aftaler andet.
2. Voldgiftsretten træffer sin endelige afgørelse senest 12 måneder efter datoen for dens etablering. Under ekstraordinære omstændigheder med særlige vanskeligheder kan voldgiftsretten forlænge denne periode med op til yderligere tre måneder.

3. De i stk. 1 og 2 fastsatte frister halveres, forudsat at:

- a) klageren eller den indklagede anmoder herom og voldgiftsretten, efter at have hørt den anden part inden for 30 dage efter at have modtaget anmodningen, finder, at sagen haster eller
- b) parterne er enige herom.

4. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 16, stk. 2, træffer voldgiftsretten sin endelige afgørelse senest seks måneder efter datoen for meddelelsen af kompensationsforanstaltninger i overensstemmelse med aftalens artikel 16, stk. 1.

ARTIKEL III.9

Forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol

1. Voldgiftsretten foretager forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol i henhold til aftalens artikel 12 og artikel 15, stk. 3.

2. Voldgiftsretten kan til enhver tid foretage forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol, forudsat at voldgiftsretten er i stand til i tilstrækkelig grad at fastlægge sagens retlige og faktiske omstændigheder og de retlige spørgsmål, der rejses. Sagen ved voldgiftsretten suspenderes, indtil Den Europæiske Unions Domstol har truffet afgørelse.

3. Hver part kan sende en begrundet anmodning til voldgiftsretten om at foretage forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol. Voldgiftsretten afviser en sådan anmodning, hvis den finder, at betingelserne for forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol, jf. stk. 1, ikke er opfyldt. Hvis voldgiftsretten afviser en parts anmodning om forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol, skal den begrunde afvisningen i afgørelsen om sagens realitet.

4. Voldgiftsretten foretager forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol ved en forelæggelsesafgørelse. Den skal indeholde mindst følgende oplysninger:

- a) en kort beskrivelse af tvisten
- b) den eller de EU-retsakter og/eller bestemmelser i denne aftale, der ligger til grund for tvisten og
- c) det EU-retlige begreb, der skal fortolkes, jf. aftalens artikel 12, stk. 2.

Voldgiftsretten giver parterne meddelelse om forelæggelsen for Den Europæiske Unions Domstol.

5. Den Europæiske Unions Domstol anvender tilsvarende sit procesreglement ved udøvelsen af sin kompetence til at træffe præjudiciel afgørelse om fortolkningen af traktaterne og foranstaltninger, der træffes af Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer.

6. Parternes repræsentanter og advokater, der er bemyndiget til at repræsentere parterne ved voldgiftsretten, jf. artikel I.4, I.5, III.4 og III.5, er også bemyndiget til at repræsentere parterne ved Den Europæiske Unions Domstol.

ARTIKEL III.10

Midlertidige foranstaltninger

1. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 16, stk. 2, kan enhver af parterne på et hvilket som helst tidspunkt under voldgiftsproceduren anmode om midlertidige foranstaltninger i form af suspension af kompensationsforanstaltningerne.
2. Den i stk. 1 omhandlede anmodning skal angive sagens genstand, de omstændigheder, der medfører uopsættelighed, og de faktiske og retlige grunde til, at den midlertidige foranstaltning, anmodningen vedrører, umiddelbart forekommer begrundet. Anmodningen skal indeholde alle tilgængelige beviser eller angivelser af beviser, der påberåbes, og som har til formål at begrunde indrømmelsen af de midlertidige foranstaltninger.
3. Den part, der anmoder om de midlertidige foranstaltninger, fremsender sin anmodning skriftligt til den anden part og til voldgiftsretten via voldgiftsrettens internationale kontor. Voldgiftsretten fastsætter en kort frist, inden for hvilken den anden part kan fremsætte skriftlige eller mundtlige bemærkninger.
4. Voldgiftsretten træffer senest en måned efter indgivelsen af den i stk. 1 omhandlede anmodning en afgørelse om suspension af de anfægtede kompensationsforanstaltninger, hvis følgende betingelser er opfyldt:
 - a) voldgiftsretten anser umiddelbart sagens realitet som beskrevet af den part, der har anmodet om de midlertidige foranstaltninger, for godtgjort

- b) voldgiftsretten finder, at den part, der anmoder om de midlertidige foranstaltninger, i afventning af voldgiftsrettens endelige afgørelse vil lide alvorlig og uoprettelig skade, hvis kompensationsforanstaltningerne ikke suspenderes og
 - c) den skade, som den part, der anmoder om de midlertidige foranstaltninger, forvoldes som følge af den øjeblikkelige anvendelse af de anfægtede kompensationsforanstaltninger, vejer tungere end behovet for en øjeblikkelig og effektiv anvendelse af disse foranstaltninger.
5. Den suspension af sager, der er omhandlet i artikel III.9, stk. 2, andet afsnit, finder ikke anvendelse i sager i henhold til nærværende artikel.
6. Voldgiftsrettens afgørelse som omhandlet i stk. 4 har kun midlertidig virkning og berører ikke voldgiftsrettens afgørelse om sagens realitet.
7. Medmindre der ved voldgiftsrettens afgørelse i overensstemmelse med stk. 4 er fastsat en tidligere dato for suspensionens ophør, ophører suspensionen, når den endelige afgørelse i henhold til aftalens artikel 16, stk. 2, er truffet.
8. For at undgå tvivl er det med henblik på denne artikel underforstået, at voldgiftsretten, når den tager hensyn til de interesser, som den part, der anmoder om de midlertidige foranstaltninger, og den anden part har, tager hensyn til parternes enkeltpersoners og økonomiske aktørers interesser, men at dette hensyn ikke svarer til at tillægge disse enkeltpersoner eller økonomiske aktører nogen form for partsstatus i voldgiftssagen.

ARTIKEL III.11

Dokumentation

1. Hver part fremlægger dokumentation for de forhold, de bygger henholdsvis deres klageskrift og svarskrift på.
2. Voldgiftsretten kan efter anmodning fra en part eller på eget initiativ anmode parterne om relevante oplysninger, som den finder nødvendige og passende. Voldgiftsretten fastsætter en frist for parternes svar på dens anmodning.
3. Voldgiftsretten kan efter anmodning fra en part eller på eget initiativ anmode om oplysninger fra alle andre kilder, hvis den finder det hensigtsmæssigt. Voldgiftsretten kan også på de vilkår og betingelser, som parterne har aftalt, søge sagkyndig rådgivning, hvis den finder det hensigtsmæssigt.
4. Alle oplysninger, der kommer voldgiftsretten i hænde i medfør af denne artikel, gøres tilgængelige for parterne, og parterne kan indsende kommentarer til oplysningerne til voldgiftsretten.
5. Efter at have indhentet den anden parts synspunkter træffer voldgiftsretten passende foranstaltninger til at besvare eventuelle spørgsmål, som parterne måtte have vedrørende beskyttelse af personoplysninger, tavshedspligt og legitime fortrolighedshensyn.
6. Voldgiftsretten afgør, hvorvidt den dokumentation, der fremlægges, er antagelig, relevant og holdbar.

ARTIKEL III.12

Mundtlig forhandling

1. Når der skal finde mundtlig forhandling sted, underretter voldgiftsretten, efter at have hørt parterne i tilstrækkelig god tid, parterne om datoen, tidspunktet og stedet for den mundtlige forhandling.
2. Mundtlige forhandlinger er offentlige, medmindre voldgiftsretten af egen drift eller på begæring af parterne, af vægtige grunde, træffer anden bestemmelse.
3. Der udarbejdes et referat af hver mundtlig forhandling, som underskrives af voldgiftsrettens formand. Kun dette referat er autentisk.
4. Voldgiftsretten kan beslutte at gennemføre en mundtlig forhandling virtuelt i overensstemmelse med voldgiftsrettens internationale kontors praksis. Parterne underrettes rettidigt om denne praksis. I sådanne tilfælde finder stk. 1 mutatis mutandis og stk. 3 anvendelse.

ARTIKEL III.13

Forsømmelse

1. Hvis klageren uden rimelig grund ikke har indgivet sit klageskrift inden for den frist, der er fastsat i denne protokol eller af voldgiftsretten, beslutter voldgiftsretten, at voldgiftssagen skal afsluttes, medmindre der er udestående spørgsmål, som det kan være nødvendigt at træffe afgørelse om, og hvis voldgiftsretten finder dette hensigtsmæssigt.

Hvis den indklagede uden rimelig grund ikke har indgivet sit svar på meddelelsen om voldgift eller sit svarskrift inden for den frist, der er fastsat i denne protokol eller af voldgiftsretten, beslutter voldgiftsretten, at sagen skal fortsættes, uden at denne forsømmelse betragtes som en accept af klagerens påstande.

Andet afsnit finder også anvendelse, når klageren ikke svarer på et modkrav.

2. Hvis en part, der er behørigt indkaldt i overensstemmelse med artikel III.12, stk. 1, uden rimelig grund udebliver fra en mundtlig forhandling, kan voldgiftsretten fortsætte voldgiftssagen.

3. Hvis en part, der af voldgiftsretten er blevet behørigt opfordret til at fremlægge yderligere beviser, uden rimelig grund undlader at gøre dette inden for de fastsatte frister, kan voldgiftsretten træffe afgørelse på grundlag af de beviser, den har til rådighed.

ARTIKEL III.14

Procedures afslutning

1. Hvis det kan godtgøres, at parterne med rimelighed har haft mulighed for at fremføre deres argumenter, kan voldgiftsretten erklære sagen for afsluttet.

2. Voldgiftsretten kan, hvis den finder det nødvendigt på grund af ekstraordinære omstændigheder, på eget initiativ eller efter anmodning fra en part beslutte at genåbne sagen på et hvilket som helst tidspunkt, inden den har truffet sin afgørelse.

KAPITEL IV

AFGØRELSE

ARTIKEL IV.1

Afgørelser

Voldgiftsretten bestræber sig på at træffe sine afgørelser ved konsensus. Hvis det imidlertid viser sig umuligt at træffe en afgørelse ved konsensus, træffes voldgiftsrettens afgørelse af et flertal af voldgiftsmændene.

ARTIKEL IV.2

Form og virkning af voldgiftsrettens afgørelse

1. Voldgiftsretten kan træffe særskilte afgørelser om forskellige spørgsmål på forskellige tidspunkter.
2. Alle afgørelser skal være skriftlige og begrundede. De er endelige og bindende for parterne.
3. Voldgiftsrettens afgørelse skal være underskrevet af voldgiftsmændene, indeholde den dato, hvor den blev truffet, og angive stedet for voldgiften. Voldgiftsrettens internationale kontor fremsender en kopi af afgørelsen underskrevet af voldgiftsmændene til parterne.

4. Voldgiftsrettens internationale kontor offentliggør voldgiftsrettens afgørelse.

Når voldgiftsrettens afgørelse offentliggøres, overholder voldgiftsrettens internationale kontor de relevante regler om beskyttelse af personoplysninger, tavshedspligt og legitime fortrolighedshensyn.

De regler, der er omhandlet i andet afsnit, er de samme for alle bilaterale aftaler på de områder, der vedrører det indre marked, som Schweiz deltager i, samt for denne aftale, aftalen om handel med landbrugsprodukter og aftalen om Schweiz' regelmæssige finansielle bidrag. Med henblik på aftalen vedtager Det Blandede Udvalg disse regler ved en afgørelse og holder dem ajour.

5. Parterne efterkommer straks alle voldgiftsrettens afgørelser.

6. I de tilfælde, der er omhandlet i aftalens artikel 15, stk. 2, og efter at have indhentet udtalelse fra parterne fastsætter voldgiftsretten i sin afgørelse om sagens realitet en rimelig frist for parterne til at efterkomme afgørelsen i overensstemmelse med aftalens artikel 15, stk. 5, under hensyntagen til parternes interne procedurer.

ARTIKEL IV.3

Gældende lovgivning, fortolkningsregler, mægler

1. Den gældende lovgivning består af denne aftale, de EU-retsakter, som der henvises til deri, samt enhver anden folkeretlig bestemmelse, der er relevant for anvendelsen af disse instrumenter.

2. Voldgiftsretten træffer afgørelser i overensstemmelse med de fortolkningsregler, der er omhandlet i aftalens artikel 12.
3. Voldgiftsretten må ikke træffe afgørelse som mægler eller efter ret og billighed.

ARTIKEL IV.4

Gensidigt acceptabel løsning eller andre grunde til at afslutte proceduren

1. Parterne kan til enhver tid nå til enighed om en gensidigt acceptabel løsning på deres tvist. De meddeler i fællesskab voldgiftsretten en sådan løsning. Hvis den pågældende løsning er underlagt et krav om godkendelse i henhold til de relevante interne procedurer hos en af parterne, skal dette krav angives i meddelelsen, og voldgiftsproceduren skal suspenderes. Hvis der ikke er noget krav om godkendelse, eller når det er blevet meddelt, at eventuelle interne procedurer er gennemført, afsluttes voldgiftsproceduren.
2. Hvis klageren under sagen skriftligt meddeler voldgiftsretten sin beslutning om ikke at fortsætte sagen, og hvis den indklagede på den dato, hvor denne meddelelse modtages af voldgiftsretten, endnu ikke har taget skridt i sagen, træffer voldgiftsretten en afgørelse, der officielt afslutter sagen. Voldgiftsretten træffer afgørelse om sagsomkostningerne, som skal afholdes af klageren, hvis dette forekommer berettiget på grund af den pågældende parts adfærd.

3. Hvis voldgiftsretten, inden den træffer afgørelse, konkluderer, at en fortsættelse af sagen er formålsløs eller umulig af andre grunde end dem, der er omhandlet i stk. 1 og 2, underretter voldgiftsretten parterne om, at den har til hensigt at træffe afgørelse om afslutning af sagen. Første afsnit finder ikke anvendelse, når der er udestående spørgsmål, som det kan være nødvendigt at træffe afgørelse om, og hvis voldgiftsretten finder dette hensigtsmæssigt.

4. Voldgiftsretten fremsender en kopi til parterne af den afgørelse, der afslutter voldgiftssagen, eller af den afgørelse, der er truffet efter aftale mellem parterne og underskrevet af voldgiftsmændene. Artikel IV.2, stk. 2-5, finder anvendelse på voldgiftsafgørelser, der træffes efter aftale mellem parterne.

ARTIKEL IV.5

Berigtigelse af voldgiftsrettens afgørelse

1. Senest 30 dage efter modtagelsen af voldgiftsrettens afgørelse kan en part ved at underrette den anden part og voldgiftsretten via voldgiftsrettens internationale kontor anmode voldgiftsretten om i teksten til voldgiftsrettens afgørelse at berigtige eventuelle regnefejl, skrivefejl, typografiske fejl eller lignende fejl eller udeladelser. Hvis voldgiftsretten finder anmodningen berettiget, foretager den berigtigelsen senest 45 dage efter modtagelsen af anmodningen. Anmodningen har ikke opsættende virkning på den frist, der er fastsat i artikel IV.2, stk. 6.

2. Voldgiftsretten kan senest 30 dage efter meddelelsen af sin afgørelse på eget initiativ foretage de i stk. 1 omhandlede berigtigelser.
3. De berigtigelser, der er omhandlet i denne artikels stk. 1, foretages skriftligt og udgør en fast bestanddel af afgørelsen. Artikel IV.2, stk. 2-5, finder anvendelse.

ARTIKEL IV.6

Voldgiftsmændenes honorarer

1. De honorarer, der er omhandlet i artikel IV.7, skal stå i et rimeligt forhold til sagens kompleksitet, den tid, voldgiftsmændene har brugt på den, og alle andre relevante omstændigheder.
2. Der udarbejdes en ajourført liste over dagpengesatser og det laveste og det højeste timetal, som skal gælde for alle bilaterale aftaler på de områder, der vedrører det indre marked, som Schweiz deltager i, samt for denne aftale, aftalen om handel med landbrugsprodukter og aftalen om Schweiz' regelmæssige finansielle bidrag. Med henblik på denne aftale vedtager Det Blandede Udvalg denne liste ved en afgørelse og holder den ajour.

ARTIKEL IV.7

Omkostninger

1. Hver part afholder sine egne omkostninger samt halvdelen af omkostningerne til voldgiftsretten.

2. Voldgiftsretten fastsætter sine omkostninger i afgørelsen om sagens realitet. Disse omkostninger omfatter udelukkende:

- a) voldgiftsmændenes honorarer, der skal angives særskilt for hver voldgiftsmand, og som fastsættes af voldgiftsretten selv i overensstemmelse med artikel IV.6
- b) rejseudgifter og andre udgifter, som voldgiftsmændene har afholdt og
- c) honorarer og udgifter til voldgiftsrettens internationale kontor.

3. De i stk. 2 omhandlede omkostninger skal stå i et rimeligt forhold til tvistens størrelse, tvistens kompleksitet, den tid, som voldgiftsmændene og eventuelle eksperter, der er udpeget af voldgiftsretten, har brugt på den, og alle andre relevante omstændigheder.

ARTIKEL IV.8

Deponering af beløb til dækning af omkostninger

- 1. Voldgiftsrettens internationale kontor kan i starten af voldgiften anmode parterne om på forhånd at deponere lige store beløb som et forskud til dækning af de omkostninger, der er omhandlet i artikel IV.7, stk. 2.
- 2. Under voldgiftssagen kan voldgiftsrettens internationale kontor anmode parterne om yderligere deponeringer ud over dem, der er omhandlet i stk. 1.

3. De beløb, som parterne deponerer i medfør af denne artikel, indbetales til voldgiftsrettens internationale kontor, som udbetaler dem til dækning af de faktisk afholdte omkostninger, herunder navnlig de honorarer, der betales til voldgiftsmændene og voldgiftsrettens internationale kontor.

KAPITEL V

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

ARTIKEL V.1

Ændringer

Det Blandede Udvalg kan ved afgørelse vedtage ændringer af denne protokol.